

В. А Довженко,

кандидат економічних наук, доцент
Житомирського інституту МАУП

ИНТЕЛЕКТУАЛЬНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ МОДЕРНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

Вступ. Вітчизняна економіка пройшла перший етап формування ринкової економіки та відповідних інститутів. Проте слід зазначити, що побудована політична й соціально-економічна системи є малоефективними, що зумовлює необхідність їх модернізації. Процес модернізації означає не тільки технологічне переозброєння виробництва, а й охоплює економічну, соціальну і політичну сфери. Також процес модернізації не можливо реалізувати без реалізації інтелектуального потенціалу нації та здійснення продуманої політики у сфері управління інтелектуальною власністю, що й зумовлює актуальність даного дослідження. *Аналіз останніх досліджень.* Основні аспекти модернізації економіки досліджуються в роботах Л. І. Абалкіна, З. С. Варналія, В. М. Геєця, Б. В. Губського, О. А. Кириченка, В. І. Мунтіяна та ін. Метою даної роботи є дослідження інтелектуальної власності як однієї з основних складових процесу модернізації соціально-економічної системи.

Результати дослідження. Термін «модернізація» з'являється на початку 50-х років ХХ ст. для позначення процесів у країнах, які здійснювали перехід до сучасного (індустріального) суспільства від традиційної системи за допомогою вдосконалення економічної інфраструктури. М. Михальченко тлумачить модернізацію як синонім усіх процесів удосконалення суспільств. Вона розглядається ним як творчо-перетворююча функція розвитку, що є необхідною умовою соціального існування [3]. В економічному словнику-довіднику термін «модернізація» трактується як оновлення, зміна устаткування, технологічних процесів [1, с. 338]. У західній науковій літературі «модернізація» тлумачиться як процес оновлення, осучаснення та вдосконалення всіх сфер суспільного життя, зокрема, економічного, соціального, політичного, духовного тощо [2]. Стосовно соціально-економічної системи – це модернізація державної економічної політики, модернізація виробничо-технологічної бази економіки, модернізація системи соціального захисту населення [5].

Основними позитивними наслідками соціально-економічної модернізації для України є: підвищення дієвості державної економічної політики; зміцнення конкурентоспроможності економіки та підвищення продуктивності праці як підґрунтя

забезпечення довгострокової стабільності та динамічності економічного зростання і поліпшення соціально-економічних показників; модернізацію системи соціального захисту населення, для надання їй ефективності з метою подолання бідності та забезпечення стабільного добробуту громадян [4, с. 86]. Це свідчить, що реальної альтернативи стратегії модернізації як якісного оновлення країни немає. Модернізація є єдиним засобом для вирішення нагальних проблем і, особливо, для забезпечення динамічного розвитку країни. Її реалізація потребує обґрунтування відповідних пріоритетів та розробки механізмів реалізації.

Основним пріоритетом модернізації соціально-економічної системи є активізація інноваційної діяльності. Цей процес потребує удосконалення інституційного середовища, а саме: удосконалення вітчизняного законодавства щодо захисту права інтелектуальної власності; спрощення та уніфікації патентних процедур, правил передачі й управління процедурами інтелектуальної власності; здійснення інституційного оформлення механізму обліку інтелектуальної власності; здійснення заходів щодо формування мережевої взаємодії наукових, науково-дослідних, дослідно-виробничих і виробничих установ, введення в практику розроблених інституційних інструментів [4, с. 109].

Таблиця. Динаміка надходження заявок на об'єкти промислової власності у I кварталі 2007-2011 рр. [6]

Об'єкти промислової власності	Кількість поданих заявок					2011 р. у % до 2007 р.
	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	
Винаходи:	1450	1475	1141	1307	1275	87,9
<i>За національною процедурою:</i>	907	885	664	676	725	79,9
- від національних заявників	844	803	609	613	664	78,7
- від іноземних заявників	63	82	55	63	61	96,8
<i>За процедурою РСТ</i>	543	590	477	631	550	101,3
Корисні моделі	2090	2593	1916	2435	2644	126,5
Промислові зразки	561	643	398	441	370	66,0
Знаки для товарів і послуг:	7238	8456	5808	7064	7190	99,3
- за національною процедурою	5238	6089	3596	4952	5061	96,6
- за міжнародною процедурою	2000	2367	2212	2112	2129	106,5
Усього	11339	13167	9263	11247	11479	101,2

Отже, вирішальним чинником забезпечення конкурентоспроможності національної економіки та її економічного зростання є інтелектуальний потенціал, що реалізується в об'єктах інтелектуальної власності на основі грамотної політики управління нею. В останні роки в Україні значна увага приділяється удосконаленню системи державної політики у сфері інтелектуальної власності та розбудові відповідного інституційного середовища. Проте цього поки що недостатньо для забезпечення позитивної динаміки показників діяльності у сфері промислової власності (табл.).

Із таблиці бачимо, що динаміка заявок на об'єкти промислової власності є нестабільною впродовж останніх п'яти років. Деяко менше подавалось заявок у I кварталі 2009 р., що було пов'язано із наслідками світової фінансової кризи кінця 2008 р., адже процедура реєстрації об'єктів інтелектуальної власності потребує чималих фінансових затрат. Проте в останні роки ми можемо спостерігати певне поживлення, зокрема постійно зростає число поданих заявок на корисні моделі, а також збільшилась їх кількість на винаходи за процедурою РСТ та знаки для товарів і послуг, поданих за міжнародною процедурою. Інтелектуальна діяльність українців стримується переважно низьким рівнем інвестування процесу комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності. Тобто у вітчизняній економіці поки що недостатньо передумов для перетворення результатів інтелектуальної діяльності у товар чи капітал. Така ситуація не дозволяє повною мірою використати інтелектуальний потенціал нації для процесу модернізації соціально-економічної системи.

Інструментом соціально-економічної модернізації є здійснення низки реформ, спрямованих на впровадження найбільш ефективних принципів, механізмів та форматів управління соціально-економічними процесами в країні. При цьому безумовним імперативом суспільства має стати практична реалізація моделі сталого розвитку, що забезпечує поєднання економічної ефективності, соціальної справедливості, ресурсної збалансованості та екобезпеки [5].

Висновки. Вітчизняна економіка потребує підвищення ефективності виробництва як запоруки довгострокового соціально-економічного розвитку суспільства. Цього можна досягти шляхом удосконалення технологічної бази та модернізації економіки. При цьому варто зазначити, що процес модернізації соціально-економічних процесів неможливий без ефективного використання об'єктів інтелектуальної власності, що потребує удосконалення не лише державної системи управління інтелектуальною власністю, але й покращення інвестиційного забезпечення процесу її комерціалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Генеза ринкової економіки: Терміни, поняття, персонали / за наук. ред. Г. І. Башнянина, В. С. Іфтемічука. – К.: Магнолія плюс, 2004. – 682 с.
2. Картунов О. В. Вступ до етнополітології: наук.-навч. посіб. [Електронний ресурс] / О. В. Картунов. – К., 1999. – 300 с. – Режим доступу : <http://politics.eilib.org.ua/pages-657.html>
3. Михальченко М. Українское общество: трансформация, модернизация или лимитроф Европы / М. Михальченко. – К., 2001. – 440 с.
4. Модернізація України – наш стратегічний вибір: Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – К., 2011. – 416 с. – Режим доступу: http://www.president.gov.ua/docs/Poslannya_sborka.pdf.
5. Модернізація України: пріоритети реформ [Електронний ресурс] // Зеркало недели. – 2010. – №14, 10 апреля. – Режим доступу к ресурсу http://zn.ua/SCIENCE/modernizatsiya_ukrayinLprioritetLreform-59771.html.
6. Промислова власність у цифрах: показники діяльності Державної служби інтелектуальної власності України та Державного підприємства «Український інститут промислової власності» за I квартал 2011р. – К., 2011. – 36 с.